
kisdobos
1974. OKTÓBER

kisdobos

A
Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja
XXIV. évf. 2. sz.

Szerkesztő:
Kelemen Sándor
Levélcím:
Kisdobos szerkesztősége
1502 Budapest, Postafiók 100.
Telefon: 664-373
Kiadja
az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó:
Dr. Petrus György
Kiadóhivatal:
1374 Budapest VI., Révay utca 16.
Telefon: 116-660.
Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető
bármely postahivatalnál,
a kézbesítőknél,
a Posta hírlapüzleteiben
és a Posta Központi Hírlap Irodánál
(KHI) 1900 Budapest
V., József nádor tér 1.
Közvetlenül vagy postautalványon,
valamint átutalással a KHI
215-96162 pénzforgalmi jelzőszámlára.
Megjelenik évenként tíz alkalommal.
Előfizetési díj
negyedévre 12,— Ft
félévre 24,— Ft
tíz hónapra 40,— Ft
Készült a Kossuth Nyomdában
Felelős vezető:
Monori István vezérigazgató

INDEX: 25.442

Kéziratokat nem őrzünk meg,
és nem adunk vissza.
A címlap GAÁL ÉVA rajza
A hátsó címoldal
VIDA GYŐZŐ rajza

„. . .kikötöttünk itthon, álmodók!" (Juhász Gyula)

Az elmúlt nyár bizony nem kényeztetett el bennünket. Áztunk, fáztunk eleget. Sőt, még annál is többet! A házunkban lakó fiúkat, Pétert, Ádámot és Lászlót (a múltkor már írtam róluk) csaknem naponta bekergette a térről a zápor, a szélvihar. Ilyenkor gyakran nálam kötöttek ki.

Mit csináltunk? Sok mindent. Egy ideig például tiszáztunk.

Ez akkor volt, amikor a hatalmas esőzések miatt alaposan megduzzadtak a vizek — főleg a Tisza és mellékfolyói. Sok ezer ember és sok száz gép dolgozott a töltéseken. Magasították, erősítették, nehogy bekövetkezzen az, amit Petőfi Sándor csodálatosan szép versében így festett meg:

Mint az őrült, ki letépte láncát,
Vágtatott a Tisza a rónán át.
Zúgva, bőgve törte át a gátat,
El akarta nyelni a világot.

Nos, idén semmit sem nyelt el az ár, viszont felkeltette a fiúk érdeklődését a Tisza iránt. Kiderült, hogy egyikük sem látta még.

És elkezdődött a tiszázás. A fiúk célja az volt, hogy minél többet megtudjanak a Tiszáról. Összegyűjtötték róla mindent, amihez hozzájutottak. Először is rengeteg fényképet, aztán tényeket, adatokat (hosszúsága, szélessége, mélysége stb.), de gyűjtöttek jelzőket (szőke, kanyargó), közmondásokat („Ki a Tisza vizét issza, vágyik annak szíve vissza"), népdalokat, verseket, leírásokat, s felsorolni sem lehet, mi mindent még. Teli lett vele egy vastag füzet.

Csak példának említem, hogy László, aki gyakran kijárt nagypapájával a Dunára horgászni, külön fejezetben írta és rajzolta le a tiszai halászok sajátos felszereléseit, szokásait, s felsorolta a tiszai halfajtákat. Írt a tiszavirágról is, mégpedig ezt: „A tiszavirág apró rovar, csak pár óráig él (tiszavirág életű). Rengeteg sok van belőle. Esténként, persze csak nyáron és bizonyos napokon, nagy tömegben rajzanak, vagyis röpködnek a víz fölött. Ilyenkor mondják, hogy virágzik a Tisza. Petéiket a vízbe rakják, belőlük lárvák lesznek, melyek a folyómederben lyukat fúrnak maguknak, s három évig ott élnek. A halaknak kedvenc csemegéjük."

Kiderítették, persze a folyó történetét is, mert a folyóknak is van történetük. A Tisza évezredekig kora tavasszal vagy nyár elején, de megtörtént, hogy mindkét időpontban, kilépett medréből, s hatalmas területeket öntött el, míg úgy 150 évvel ezelőtt Széchenyi István kezdeményezésére, és Vásárhelyi Pál tervei alapján hozzá nem kezdtek a megfékezéséhez. Ez a munka azóta is tart. Napjainkban óriási víztárolók épülnek a folyó mentén, melyek megváltoztatják a tájat és az emberek életét, átalakítják a mezőgazdasági munkát (öntözés!), s ráadásul még villanyáramot is termelnek. . .

A fiúk egyébként elhatározták, hogy néhány év múlva, ha már önálló utazásokat, túrákat tehetnek, bejárják és behajózzák majd az egész Tisza vidékét. Akkorra a Kiskörei víztároló (ez már majdnem kész) mellett, attól délre, megépül a Csongrádi is. S a kép, amely majd eléjük tárul, egészen más lesz, mint amit a költők és az írók a múltban festettek róla. S bizonyára, sokkal, de sokkal szebb!

Úgy döntöttünk — közösen! — hogy a fiúk által gyűjtött versekből egyet leközlünk a Kisdobosban. Némi tanakodás után Juhász Gyula „Tiszai csönd" című költeményére esett a választásunk. Itt olvashatjátok a következő oldalon. Reméljük, nektek is tetszik.

Juhász Gyula

Tiszai csönd

Hálót fon az est, a nagy, barna pók,
Nem mozdulnak a tiszai hajók.

Egyiken távoli harmonika szól,
Tücsök felel rá csöndben valahol.

Az égi rónán ballag már a hold:
Ezüstösek a tiszai hajók.

Tüzeket raknak az égi tanyák,
Hallgatják halkan a harmonikát.

Magam a parton egymagam vagyok,
Tiszai hajók, néma társatok!

Ma nem üzennek hívó távolok,
Ma kikötöttünk itthon, álmodók!

Október

Szüret tüzei égnek,
Szólnak szüreti nóták,
S a szőlőhegyek hátán
Venyige lombja pirkad,
És megszépül csöndesen
Az egész mulandóság.

Szüret tüzei mellett
Próbáljunk melegedni,
Szüret nótái mellett,
Míg venyigelomb pirkad,
Próbáljuk meg csöndesen
A tavaszt elfeledni!

Enyém e dalos ősz most,
Enyém az őszi pompa,
Enyém e bús mosolygás.
Venyige lombja pirkad,
És megszépülsz csöndesen
Bánat, nagy őszirózsa!

BIRKÁS ÁKOS rajza

Szemen Panyko: **Gömböc úr**

Túl a hegyen és erdőkön, egy hatalmas palotában élt egyszer egy gazdag úr. Annyi ezüstje, aranya, jószága volt, mint fűszál a réten, annyi szántóföldje, hogy három nap alatt sem lehetett bejárni. A palota dugig volt étellel, itallal — három falu népe ehette, ihatta volna holtáig.

Gömböc úrnak hívták ezt az embert. Talán azért, mert széle, hossza egy volt. Ahogy mondani szokták: nagy a hasa és üres a feje.

Egyszer Gömböc úr megbetegedett. Nem kívánta sem az ételt, sem az italt. Mindenfélével gyógyították, de semmi sem használt. Egyszer aztán Gömböcné fülébe jutott Havrilo Mudrilo neve. Nosza, futárokat küldött érte, s a gyors lábú uraság lovak tüstént meghozták a csodadoktort. Behívták Mudrilot a palotába, s megvizsgálta Gömböc urat. Orvosságot írt föl, majd így szólt:

— Nagyságos uram, kilenc nap múlva meg fog gyógyulni. De résen legyen, mert nagy veszélyben van az élete.

— Áruld el drága Havrilo, milyen veszély fenyegeti életemet?

— Elárulom nagyságos uram. Amint végig mentem az udvaron, egy ősz, öreg embert láttam. Lisztes zsákot cipelt a mázsáról a kamrába. Hát arra az emberre nagyon vigyázzon nagyságos uram, mert azt az embert csak három nappal éli túl.

Ezzel Mudrilo hazament, és meg is feledkezett Gömböc úrról. Az úr meg igencsak kedvét vesztette, bánkódott. A doktor szavai nem hagyták nyugodni sem éjjel sem nappal. Sehogysem akaródzott neki meghalni, itt hagyni temérdek vagyonát. Az a Koljucska szolga, akire annyira vigyáznia kellett Havrilo parancsára, már öreg is volt, beteges is. Ráadásul nagyon csípős nyelve volt, mindig szemébe mondta az embernek az igazságot. Gyűlölte ezt a szolgát, isten a tanúja. Egy kanál vízben megfojtotta volna. Most azután kímélheti az öreget, ha jómaga élni akar.

Jót tettek Havrilo gyógyszerei. A tizedik napon felkelt az úr, mintha sohasem lett volna beteg, s azonnal az udvarra sietett. Koljucskát kereste. Még reggelit sem kért. Bekukkantott a kamrába, végigjárta a tehénistállókat, körbefutotta a palotát, csak úgy lihegett, de Koljucskát sehol sem lelte. Végül is a cséplőszín mögött, a szérűn találta rá. Koljucska éppen rozsot csépelt. Úgy csapkodott a cséphadaró-

val, hogy csak úgy szállt a pelyva szerteszét.

— Ne siess — szólt rá Gömböc úr —, ülj le az árnyékba, pihenj egyet, majd én addig dolgozom helyetted.

— Ne zavarjon nagyságos uram — mondta Koljucska, s ügyet sem vetett az imént hallott szavakra —, ne lábatlankodjon itt, mert még véletlenül kupán vágom.

— Ide figyelj jó ember, hallgass rám. Ülj le oda a körtefa alá a fűbe, addig én majd csapkodok a cséphadaróval.

Koljucska nem hitt a szemének. Mi történt a nagyságos úrral? Azelőtt inaszakadtáig dolgoztatta, most meg kímélni akarja. S csodák csodája, maga nyúl a cséphadaróhoz. Ilyet még nem látott a világ. Csak nem hibbant meg Gömböc úr?

Koljucska átadta a cséphadarót, leült a fa alá, csak nézte, mit művel az úr. Az pedig úgy hadonászott a cséphadaróval, mintha kutyákat akarna elhessegetni. Hol a földre ütött, hol a kicsépelt szalmát érte — nem haladt a munka egy tapodtat sem.

— Ha azt akarja, nagyságos uram, hogy jobban menjen a cséplés, köpjön a tenyerébe.

Gömböc úr a tenyerébe köpött és újra nekilendült a cséplésnek. Szuszogott, csorgott róla a verejték, mintha eső mosta volna, de a munkával sehogysem tudott megbirkózni. Hiába, úri kezek nem fűlnek a munkához. Koljucska meg egyre csak az uraságot bámulta, nevette. A csűrök, asztagok mögül lesett ki a többi szolga is, s kezüket a szájukra tapasztva, kacagtak. Nem láttak még ilyen csodát, hogy az uraság csépel.

Gömböc úr addig csépelte a rozsot, míg le nem jött a bőr a tenyeréről. A homlokán dudorok keletkeztek a véletlen ütésektől. Végül is nagyon megéhezett és elgyötörten visszakullogott a palotába. Ettől a naptól fogva Gömböc úr úgy vigyázott Koljucskára, mint a szeme fényére. Nem engedte, hogy belefáradjon a nehéz munkába. Lógó orral bár — helyette ásott és kaszált is. A szükség a restet is dolgozni tanítja. Ügyelt arra, hogy a szolga meg ne fázzék, jól kialudja magát, legyen bőségesen mit ennie. Nagyon félt az úr, hogy Koljucska egy szép napon megbetegszik és kileheli a lelkét. S akkor neki is vége lesz.

Még sok esztendőn át élt így Koljucska Gömböc úrral. De egyszer az úr túlságosan teletömte a bendőjét, és elköltözött Ábrahám kebelébe.

Az öreg Koljucska tán még most is él, ha meg nem halt.

Ukránból fordította: SÁNDOR JUDIT

RICHLY ZSOLT rajzai

Nagy Katalin

Emlékkönyv nélkül

Első rész

Kislánykoromban mindenkinek volt emlékkönyve, nekem is. Bár az egészből egyedül a lakat érdekelt, különben sehogyse értettem, ugyan mire jó?! De miután a harmadik elemiben a lányok mind az emlékkönyvükkel büszkélkedtek, hát én is kértem egyet.

Nagyanyám boldogan teljesítette a kívánságom, remélte, hogy végre megszelídülök. Gyakran mondták, hogy olyan vagyok, mint egy fiú, sose tudtam, hogy ez panasz vagy dicséret. Rengeteg unokatestvérem volt, mind fiúk. Velük együtt nőttem fel a nagyapámék udvarán, velük játszottam mindig is. Babám csak illendőségből volt, sose babáztam, alhatott a csipkés kocsijában hétszámra. Csak olyankor vittem ki az udvarra, amikor azt játszottuk, hogy az ellenség elrabolja az asszonyokat meg a gyerekeket, ámde a vitézek kiszabadítják őket egyhamar. Én voltam az asszony, és a baba a gyerekem. Az ellenség a szomszéd fiúk, a vitézek az unokatestvéreim. Bár az ellenség nemigen szeretett engem elrabolni, mert haraptam és rúgtam is, de nem volt más lehetőségük, több lány nem volt a környéken. Megmegvertek hát rablás közben, és bezártak a pincébe. Azt nem bánták volna, ha kiabálok vagy dörömbölök, az csak növelné a dicsőséget; hogyisne! Némán kuporogtam a sötétben, fáztam pedig és féltem is, hátha van meztelen csiga a pincében. Ilyenkor vettem csak emberszámba a babámat, szorongattam, simogattam, úgy éreztem, mégse vagyok egyedül. Azután hamarosan megérkeztek a vitézek, leginkább a kerítésen át. Egyrészük az ellenséget verte, egyrészük engem szöktetett. Mindig ugyanazon-módon menekültünk: két unokatestvérem felmászott a kerítésfal tetejére, és a két karomnál fogva felhúztak engem is. Csupa horzsolás volt a hasam, lábam; ki bánta azt?! A csata végeztével én főztem a vitézeknek lakomát, azt mondták, asszony dolga az! Borzalmas dolgokat főztem: édes-füvet, zöld barackot, akácfa virágot. Mind megették zokszó nélkül. A fiúkkal nagyon jól lehetett játszani.

A lányok között — amikor iskolába kerültem — sehogyse találtam a helyem. Nem szerettem a játékaikat,

GAÁL ÉVA rajzai

ők meg csúfoltak, hogy szerelmes vagyok a fiúkba, azért játszom azokkal.

Az emlékkönyvek aztán összebékítettek valahogy. Bár eleinte nekem nem adták ide az emlékkönyvüket, csak a barátnőiknek adták, még a sorrend is fontos volt. Elsőnek a legjobb barátnő írt, azután a második-legjobb-barátnő, azután a harmadik. Volt, aki szomorkodott amiatt, hogy későn került rá a sor. Hogy nekem ki adta oda mégis, nem emlékszem, de biztosan tévedésből tette, vagy mert ráparancsoltak. Hazavittem és szorgalmasan üldögéltem mellette egész délután: hátha eszembe jut valami, amit beleírhatnék. De nem jutott. Vacsora után megszánt a nagyapám, azt mondta, majd ő rajzol az emlékkönyvbe helyettem. Egyáltalán nem örültem az ötletnek, féltékeny voltam, irigy; sajnáltam az idegen lánytól a nagyapám rajzát. Gyönyörűen rajzolt a nagyapám, rajzzal mesélt minekünk. Mindig mesélt, amikor csak kértük, és dolgozott is közben. Asztalos volt, nagyon szerettünk a műhelyében tanyázni. Ahogy mesélt, rajzolt közben egy-egy gémet, szarvast, százkarú mesefát. A nyers deszkára rajzolt, az volt a keze ügyében, azzal dolgozott. Később persze legyalulta, befestette a fát, szekrény lett belőle, meg asztal, de akkor én már nem bántam! Ha ismerőshöz, rokonokhoz mentünk, csak csodálkoztak, hogy milyen jó vagyok: csendben ülök, figyelem a felnőttek beszédét. Csakhogy én a bútorokat figyeltem, megismertem a nagyapám munkáját és találgattam: a festék alatt ugyan milyen rajz lehet?

A kislányok ezt nem tudhatták, azt hitték, olyan rajz van csak, ami látható. Örültek hát a magukénak, sorba hordták nekem az emlékkönyvüket. Egyszerre fontos lettem az osztályban, népszerű, és akkor már nem maradhattam emlékkönyv nélkül én magam. Olyant vettek nekem, amin lakat is volt, csepp kis kulccsal zárható.

A lányok csodálták a lakatot, és erősen figyelték, kinek adom először az emlékkönyvemet. Nem adtam senkinek, mert nem tudtam még eldönteni, kire akarok majd emlékezni örökre. Mert a versek, amit emlékkönyvbe szokás írni mind arról szóltak, hogy soha ne felejtsük el egymást.

Az unokatestvéreim is csodálták a lakatot, csak azt nem értették, minek hozzá az emlékkönyv. Azt gyanították, titkos írásokat őrzök

benne, talán az ellenséggel dolgozom. Követelték, hogy nyissam ki a lakatot. Hogyisne! Már úgyis untam hogy mindig csak fogoly lehetek, meg szakácsnő, örültem, hogy végre kémnek tartanak. Nem nyitottam ki a lakatot. Akkor kicsavarták a kezemből a kulcsot. Megmondtam, hogy az erőszak nem dicsőség, és köptem is. Elengedtek mindjárt, és már majdnem minden rendbejött, amikor Szilveszter lenyelte a kulcsomat. Azt mondta, ha nem mutatom meg nekik, hát én se lássam többé a titkokat, így legalább nem lehetek áruló. Nagyon megijedtünk, hogy Szilveszter talán meghal a kulcstól, pedig nagyon büszkék voltunk rá, senkinek se volt ilyen naptár nevű unokatestvére. De nem halt meg, nyelt ő már szilvamagot is nemegyszer, még szerencse!

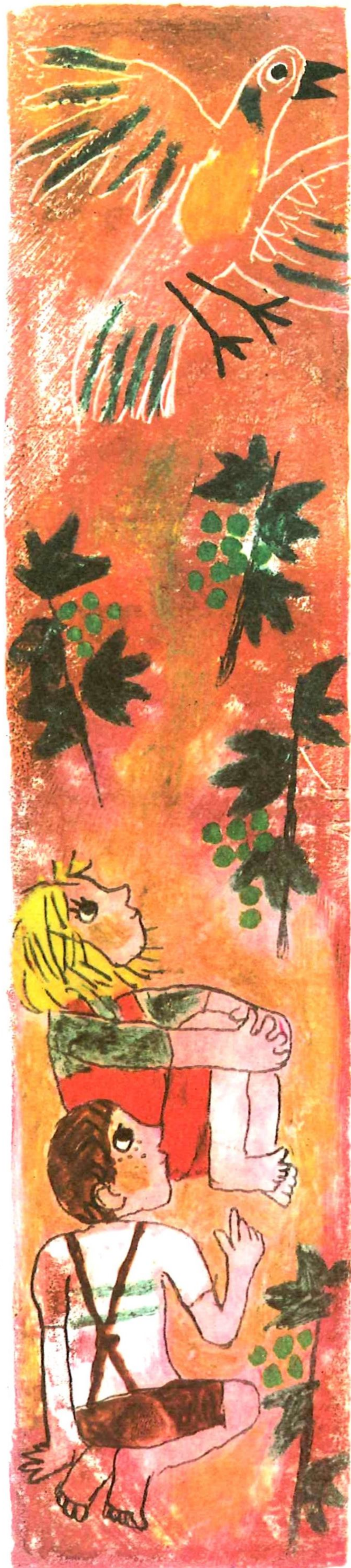
Az emlékkönyvet akkor el is dugtam. A fiúk hallgattak róla a kulcs miatt, a kislányok mind megsértődtek, hogy mások írtak a könyvbe és nem ők. Én tudtam csak, hogy csupa üres lapot őriz a buta kis lakat.

Sokszor eszembe jutott még azután: kikkel írattam volna az emlékkönyvbe, ha Szilveszter nem nyeli le a kulcsomat...

*

Szomszéd Janival biztosan írattam volna az emlékkönyvbe, bár lehet, hogy nem is tudott írni. Folyton csak az első osztályba járt, pedig egyidős volt énvelem. Amikor nagy ritkán bejött az iskolába, mindjárt beült a hátsó padba egyedül. Nagyon sok gyerek járt egy osztályba, hárman is ültünk két helyen. Egy padot hagytak csak üresen, az volt a büntetőpad. Aki valami rosszaságot csinált, annak oda kellett ülnie. Szomszéd Jani sose csinált semmi rosszat, mégis a büntetőpadba ült. Nem volt se könyve, se irkája, hogy minek hordta az üres tarisznyát, nem tudom, de azt mondta, így való. A szőlőben mondta ezt, velem is csak ott beszélt. Az iskolában nem szólalt meg, akárki kérdezte, csak nevetett a fél arcával. Én is megpróbáltam a tükör előtt egyszer, hogy tudok-e úgy ferdén nevetni, de nem tudtam. A nagyanyám azt mondta, régen szőlőkaró szúrta át Szomszéd Jani arcát, és hogy nem szabad csúfolni. Én sose csúfoltam. Egyszer vicceltem csak vele, az is elég nagy baj volt.

Egymás mellett feküdt a Janiék szőlője meg a miénk, innen voltunk szomszédok. Csak az volt a különbség, hogy Janiék mindig a szőlőben

laktak, nemcsak akkor, amikor dolog volt vagy szüret. Télre is ottmaradtak, amikor pedig befagyott a Tisza, bekerítette őket jéggel-hóval, nem jöhettek a városba hetekig. Szomszéd Jani apja volt a fogadott csősz a szőlőkben, azért laktak mindig ott. És még ő főzte az ebédet is náluk, mert az anyja, meg a két nagytestvére nyáron elszegődtek más határba; arattak, meg krumplit szedtek, így mondták. Szomszéd bácsi mindig csak levest főzött, vagy tejet ebédeltek néha. Azt is tányérból ették kanállal, és kenyeret aprítottak bele. Volt egy kecskéjük, Jani fejte esténként és cirógatta, játszott vele; hogy lehet kecskével játszani?! Amikor érett a szőlő Szomszéd bácsi éjszakánként útnak indult, és járta a dűlőket, hogy nem lopják-e a termést valahol. Jani ilyenkor kiment a kecske mellé aludni. Nagyon félt egyedül.

Napközben Jani is őrizte a szőlőt, hiába sírt, a kereplés az ő dolga volt. Szomszéd bácsi ráparancsolt, hogy a kereplővel fussa végig a szőlőket, a lármától elmenekül majd a seregélycsapat. Annyi seregély tanyázott ott, hogy ha nem zavarják őket, nagyobb kárt tesznek, mint tíz tolvaj. Csakhogy Jani imádta a madarakat, válogatás nélkül, még a seregélyt is. Ha nagy ritkán ő hívott, hogy menjünk játszani, azt jelentette, hogy néznem kellett valami madarat. Álltunk a fa alatt órák hosszat vagy lapultunk egy bokorban, hogy meg ne riasszuk a madarat, ha éppen tollászkodott, kukacot evett vagy semmit se csinált, csak ült. Én már régen meguntam, a nyakam is elzsibbadt, de pisszenni se mertem. Ha mégis mertem és elröpült a madár, Szomszéd Jani úgy nézett rám, olyan szomorúan, hogy majdnem sírva fakadtam. Ilyenkor gyorsan nekiadtam valami játékot, ólomkatonát meg kis ostort, és azt vártam, hogy olyan boldog lesz, mint én, amikor kaptam. De nem örült, nem is játszott velük, csak kóborolt a szőlőtőkék között, kereste a madarat. Akkor bocsátott meg, azt hiszem, amikor átvállaltam a madárzavarást. Szomszéd bácsi megint kiadta a parancsot, hogy indulás! Pattantam és könyörögtem, hadd kerepeljek most én; persze hogy engedte. Rohangáltam végig a szőlőkön, kerepeltem és ordítoztam is, lássák, milyen szívesen csinálom. A seregélyek riadtan menekültek, és mind a többi madarak, talán még a bagoly is. Szomszéd Jani ilyenkor bement a kecskeólba, befogta a fülét, és a földet nézte. Viszont hálából ő szedte a kukacot.

A Tiszára is ketten jártunk. Nagyon szerettem horgászni, csak utáltam a kukacot. Jani lelkesen ásta ki a gilisztákat nekem, rá is tette a horgomra. Csak bedobtam a vízbe, és ültünk egymás mellett szó nélkül. Egy ideig figyeltem a horgot, aztán kirántottam a vízből. Vagy volt rajta kis hal, vagy nem. Fogalmam se volt, hogyan kell horgászni, csak szerettem, és kész.

Egyszer láttunk kisnyulat. A szőlőtőke alatt lapult, megugrott, amikor a közelébe értünk. Bukdácsolva menekült a homokon, ő maga is olyan színű volt, mint a homok, csak a pamacsfarka fehérlett még messziről. Jani persze rögtön beleszeretett, és indult is a nyúl után. Én mérges lettem, mert mást akartam játszani. Azt mondtam Janinak, tegyél a farkára sót, úgy még meg is foghatod. Minden gyerek ismerte ezt a vicces mondást mifelénk. Én nem tudtam, hogy Janival nem szoktak viccelni.

Nem volt otthon az apja, hát átment mihozzánk, a nagyanyámtól kért sót, azt is mondta, mire kell. Éppen ott tanyázott két unokatestvérem, no hiszen! Dülöngéltek a nevetéstől, körbetáncolták, úgy csúfolták a Janit.

Az már rajtam nem segített, hogy jól megvertem őket ezért. Ők visszavertek persze, meghúzták a hajamat; nem sírtam. Este sírtam csak, amikor láttam, hogy Szomszéd bácsi útnak indul. Sirattam a Szomszéd Janit, mert fél egyedül, meg még főleg azért, hogy csúfolták is miattam.

A nagyanyám hagyta, hogy sírjak, nem vigasztalt. Később kézen fogott, és átmentünk Janiékhoz. Ott maradtunk, míg Szomszéd bácsi visszajött. A felnőttek még beszélgettek egy kicsit, mi meg csak néztük, milyen fényes a Hold. Talán Jani nem haragudott már akkor; megmutatta, a padlásukon most ébredezik a denevér.

Galambosi László

Tücsök

Fűszálak kék lángjainál
tücsök-vándor megpihen.
Hangya-házak hűvösében
nem zavarja senki sem.
Cimbalmozhat éjjel-nappal.
Tányérozhat lyukas maggal.
Gyűjtögethet csizmaszárra,
holdfénytükrös tücsök-várra.
Nem zavarja senki sem,
ha fűszálak lángjainál
cimbalmával megpihen.

Vidor Miklós

DIÁKNAPTÁR

HÉTFŐ horpadt képpel kel,
két pipaszár lába
botladozó léptekkel
viszi iskolába.

KEDD: a kedved is kerek,
kölyökkorom óta
vígabbat nem ismerek:
ma nincs számtanóra!

SZERDA szisszen és lecsa
reszkessetek, lusták!
Beütött a dolgozat,
jaj, ha nem kapsz puská

Csöndes fiú **CSÜTÖRTÖK**,
szava sincs, ha kérdik,
Feleléskor se dörmög,
áll a csöndben térdig.

PÉNTEK pislog a padban,
koccan foga félve,
csak azt lesi riadtan,
csöngetnek-e végre?

SZOMBAT, ó, be szeretlek!
Egész héten várlak!
Délben szélnek eresztesz,
s jöhet a **VASÁRNAP**!

VASÁRNAP, te virágszál,
szabadságos, boldog!
Iskolába se jártál,
mégis jól megy dolgod!

Balogh Béni

Rablók a hordókban

Mátra vidéki monda

A sokat próbált Gyöngyös, a Mátra „fővárosa” a török hódoltság idején szultáni város lett.

Volt ilyen nem is egy az országban. E városok a szultán védelme alá helyeztették magukat, jó busás évi adó ellenében.

A szultáni városokat nem foszthatták ki a kóborló, harácsoló török csapatok. Tudta ezt a hatvani bég is, így martalócai messzi elkerülték Gyöngyöst.

A város szorgalmas szőlőtermelői, iparosai így az országos nyomorúság közepette is felvirágoztatták lakhelyüket.

A városi tanács azonban óvatos volt, és a lehetőségekhez képest megerősítette a várost. A leleményes polgárok fallal vették körül. Hosszú, erős vesszőkből sűrű, iszalagos kerítést emeltek, amit sárral betapasztottak, majd tüskés bokrokkal befuttattak. Később e tüskés bokrok valóságos, áthatolhatatlan „őserdőt” alkottak a falak mellett. Ezen átvágni szinte lehetetlen volt. A kapukat pedig felfegyverzett polgárok őrizték, akik vagy a szőlőkapások, vagy a helybéli iparosok közül kerültek ki.

Így Gyöngyösre csak becsületes szándékkal vagy csellel lehetett bejutni. Souhes osztrák tábornok az utóbbit választotta. Történt pedig mindez az 1672-ik évben, méghozzá a szüret előtt.

Abban az esztendőben különösen bőséges termés ígérkezett. Csaknem az egész Mátra vidék hordógondokkal küzdött. Ez adta Souhes osztrák tábornoknak a gonosz gondolatot: majd ád ő „kölcsön” hordót a gyöngyösieknek! Ezért még szeptember közepén futárt küldött a gyöngyösi városi tanácshoz, amelyben ötszáz nagy hordót felajánlott egy évi használatra, bér fejében.

Nagy gondba estek Gyöngyös város tanácsának tagjai. Vajon elfogadják-e a német „sógor” szíves ajánlatát?

— E mögött valami lappang — mondotta az egyik tanácstag gyanakodva.

— Ugyan mi lappanghat egy-két üres hordóban? — vetette ellen egy másik.

— Az osztrákok is keresztények — szólalt meg kenetteljes hangon a város egyik esperese. — Miért kell mindig csak a rosszat látni bennük?

Végül a tanács úgy döntött, hogy elfogadja a császári generálistól az ötszáz hordót.

Abban az időben szeptember végén volt Gyöngyösön az őszi országos vásár. A környék szorgalmas népe jószágait, barmait, terményeit behozta a vásártérre, hogy iparcikkekért, ruhaneműkért kicserélje.

A városőrséget ezen alkalomra természetesen megerősítették. Szükség is volt rá, mert a város telis-tele volt emberrel, és némely csapszékben már vidám muzsikaszónál ugyancsak folyt a hejehuja!

Koradélután pedig, amikor a vásár már oszladozni kezdett, hát csak megjelentek a város kapuja előtt az osztrák társzekerek az ötszáz hordóval!

A hír a szekerek érkezéséről azonnal a városi tanács tudomására jutott, s a főbíró máris küldte a gazdasági ügyekkel foglalkozó tanácsosát, hogy eligazítsa az osztrákokat, mely pincékbe rakják le az üres hordókat. A társzekerek hajtói azonban egyáltalán semmi eligazításra nem vártak, hanem mint akik ismerősek Gyöngyösön, rögvest a vásártérre hajtattak. Nem sokkal később Károly, a város egyik hajdúja lélekszakadva rontott be a főbíróhoz.

— Nagyságos főbíró uram! — lihegte. — Az osztrák katonák sarcolják a vásáros népet!

— Micsoda? Ho... Ho... Hogyan lehet az? — dadogta a főbíró.

— Instállom nagyságos főbíró uram — folytatta a hírhozó hajdú. — Ahogy ott sétálgatunk Gergely komával, figyeljük a népet, ügyeljük a rendet, hát csak megérkeznek az osztrák szekerek. Bizony elálmélkodtunk rajta! Mit akarhatnak ezek?

— No és? Nyögje már ki kend! — ordított rá a főbíró.

— Jó van jó, mondom már nagyságos főbíró úr... Hát csak felpattannak a hordók feneki, osztán teméntelen osztrák katona ugrik ki belőle! Valóságos hadsereg! — Senki se mozduljon, míg sarcot nem ad! — kiáltották a bikkfanyelveken... De én értem, kérem, mert szolgáltam alattok!

— Valóságos rablók ezek! — hördült fel a főbíró.

GAÁL ÉVA rajza

— *Ezek azok, instállom... Sőt az hallik, hogy a város lakóira is sor kerül... Úgy mondják, fejenként öt aranyat követelnek!*

— *Gyalázatosak! Gyalázatosak! Így becsapni minket!* — *tépte a haját a főbíró (már ami kevés még volt neki). Végül sietve szólott a hajdúhoz:* — *Rögvest szaladjék kend, a városi tanács tagjaiért... Rendkívüli gyűlést tartunk! Ugyanakkor minden elérhető hajdú és fegyveres polgár jöjjön a városháza védelmére!*

Soha még ilyen bajban nem volt Gyöngyös város főbírája!

— *Ha ez balul üt ki, vége a főbíróságomnak* — *morogta elkeseredetten maga elé* — *de csak fel ne akasztassak ezért a hiszékenységért!... Jaj, uramisten, mit tegyek most, mit tegyek most?!*

És amint töpreng szörnyű ijedtében, hát valami váratlan gondolat ötlött agyába. Boldog reménységgel kiáltott fel:

— *A bor! A bor! Most már csak a gyöngyösi bor segíthet!*

Amikor pedig összegyűltek a tanácstagok, azok legnagyobb elképedésére kijelentette:

— *Nagyot tévedtünk, én is, kigyelmetek is! A bajt most már el kell viselni, a sarcot vállalni kell!*

— *Árulás! Árulás!* — *harsogták dühösen néhányan. A főbíró indulatosan állott fel a helyéről:*

— *Lejjebb az agyarakkal! Ne ítélj, hogy ne ítéltessél, mondja az írás! Majd a végén csattan az ostor... Egyszóval megígérjük a sarcot, de csak holnapra; megmondván nekik: idő kell arra, hogy a lakosság előteremtse... A mai este pedig nagy vacsorát rendezünk az osztrák katonák tiszteletére. A vacsora után pedig majd jön a gyöngyösi bor! Higgyék el, kigyelmetek, az majd megteszi a magáét. A többit bízzák reám!*

— *Úgy van, úgy van! Vivát! Vivát!* — *éljenezték meg a tanácsbeliek a főbírót.*

Ezután minden úgy ment, mint a karikacsapás! A főbíró követeket küldött a császáriak parancsnokához, egy vörösszeplős kapitányhoz, ama üzenettel, hogy a városra kivetendő sarccal várjon holnap reggelig. Akkorra minden gyöngyösi polgár a város piacára viszi, és ott személyesen átadja. Az aranyak behajtásáért maga a főbíró felel! Éppen ezért arra kéri az osztrák katonaságot, engedje békén útjukra a vásárosokat, szüntesse be azok sarcolását, hiszen amúgyis szegény ördögök, nem sok garas kerül náluk. Estére viszont a városi tanács vacsorára hívja meg az összes osztrákot, élükön a kapitánnyal.

— *Esz lenni gút! Esz lenni terék főpiró* — *helyeselt a kapitány, majd parancsot adott, hogy a fosztogatást hagyják abba, reggelre mindenkinek lesz aranya bőven.*

Estére pedig az öt-hatszáz főnyi osztráknak csakugyan megterítettek a városháza udvarán. Finom birkagulyást, pompás sült tyúkokat, hízott libákat tálaltak nekik. Az örökké éhes osztrák zsoldosok nem győzték magukat teleenni, s legtöbbje még a tíz ujját is megnyalta az étel után.

A kapitány azonban gondos ember volt, őrséget állíttatott a városháza elé, akiknek szigorúan megtiltotta a lakomázást.

— *Ugyan már katona uramék, csak nem maradnak ki ennyi jóból* — *szólott hozzájuk hízelkedve egy takaros menyecske, és a legnagyobb titokban finom falatokkal traktálta meg az őrséget is. Az evés után pedig jött a gyöngyösi bor! Jó idő elteltével nemcsak az udvaron lakomázók, hanem az őrség tagjai is amúgy istenigazából lerészegedtek. Ki az asztalra borulva, ki annak alatta horkolt kegyetlenül.*

— *Most pediglen mi következünk!* — *állott fel szinte színjózanan a főbíró.* — *Hajdúk és polgárőrök! Minden osztrákot ingre-gatyára vetkőztessenek le, hiszen szükségünk lehet még a mundérjaikra! Ha pedig evvel kész vannak, hányják fel a társzekerekre ezt a sok részeg disznót, persze hordók és fegyverek nélkül! Ezek is jók lesznek még nekünk! Aztán vigyék ki őket a városból, jó messze a kapuktól, s bocsássák útjukra a jómadarakat! Meg is ölhetnénk valamennyit, minden okunk meglenne rá! De azt hiszem, elég lecke lesz nékik ez is!*

Ezután a részeg osztrákokat csakugyan levetkőztették, kocsikra hányták, és messze a városon kívüli országútra kiérvén, magukra hagyták őket.

A lovak pedig nem hiába voltak okos állatok, hajtó nélkül is visszavitték őket Souhes generális táborába. Nem nehéz elképzelnünk a tábornok úr meglepetését.

Így jártak hát pórul az osztrákok, amikor csellel bejutottak Gyöngyös városába, s meg akarták sarcolni a városka lakóit.

Nem is hitték aztán soha többet a gyöngyösiek semmiféle szép császári ígérgetésnek!

Nagyanyó mesélt. Palkó lehunyt szemmel hallgatta a kis zsámolyon ülve. Nagyanyó bársonyhangján szóltak hozzá a jó és gonosz varázslók, deli legények, tündérszép királylányok. Amikor mesélt nagyanyó fehér haja aranynyá, fakó kartonruhája bíborpalásttá változott, mert Palkó ilyenkor tündérnek látta nagyanyót.

Palkóék tanyán laktak. Itt született nyagyanyó. Itt születtek Palkó szülei és Palkó is. Édesapja, édesanyja már pirkadatkor kerékpárjukra ültek, mert jó pár kilométerre dolgoztak a termelőszövetkezetben. Csak alkonyatkor vetődtek haza.

Palkó egész nap kettesben maradt nagyanyóval. Folyton körülötte sündörgött, és leste, mikor ül le krumplit hámozni, kukoricát morzsolni, babot szemelgetni. Ilyenkor mindig kapható volt mesemondásra. Ha befejezte az egyik mesét, Palkó nógatta:

— Mesélj még, nanyókám! — így becézte nagyanyját pici kora óta.

És mesélt nagyanyó óriásokról, törpékről, sárkányölő hősökről, de beszélt a szegények, éhezők, elnyomottak világáról is, ahol nem segített a csoda, a varázslat. A vidám mesék felvidították Palkót, a szomorúak elszomorították. De mindet elhallgatta volna reggelig.

Amikor elérkezett Palkó ötödik születésnapja, egy gyönyörű képeskönyvet kapott édesapjától. Ezt a könyvet úgy szerette, vele aludt, mindenhova magával cipelte. A képeket Pamaccsal, kiskutyájával nézték, ha nagyanyónak sürgős munkája akadt. De ha leült nagyanyó tüstént vitte hozzá a könyvet:

Olvass belőle! — kérte.

Nagyanyó forgatta, forgatta a könyvet, végül is Palkó választotta ki a kép után, hogy melyik mesét olvassa. De nagyanyó szeme míg mesélt, többet pihent Palkón, mint a könyv betűin.

— A könyvből olvass! — mondta ilyenkor türelmetlenül Palkó.

De nagyanyó tekintete továbbra is el-elrévedt, messze kalandozott — meséinek csodálatos tájaira.

Nagy ritkán magáról is mesélt. Az életéről. A kislányról, aki ő volt valaha. A szöszke varkocsú, libapásztorlánykáról, aki a nappal kelt és a csillagok feljöttekor nyugodott le. A pitypangokból font koszorújáról, nyuszibarátairól, tücsökmuzsikáról. A kislányról, aki sosem járhatott iskolába.

Néha magáról megfeledkezve dalokat dúdolt. Szomorút vidámmal váltogatva. Napestig hallgatta volna Palkó.

De nagyanyónak dolga akadt a vacsora körül. Ilyenkor Palkó magához szorította a képes mesekönyvét és felsóhajtott:

— Bár már egyedül olvashatnék! Én is mesélnék nanyókámnak.

Aztán egyszerre felvidult, az udvarról nagyanyja hívó hangját hallotta:

— Gyere, Palkó, etessük meg a jószágot! Hozd az öntözőkannát is, locsoljuk meg a virágokat. Elsenyvednek szegények, ettől a nagy szárazságtól, bánják is azok a fukar felhők — tette hozzá, amikor Palkó az udvaron termett.

Szeretett segíteni nagyanyónak, de hogy szeretett! Hiszen munka közben a kertben is pergett nagyanyó szájából a mese: a gőgös meg a szelíd virágokról, az elvarázsolt árvácskáról, a nefelejcs bánatáról, amiért nincs illata.

Palkó hatéves születésnapja nagy változást hozott életükbe. A közeli faluba költöztek, ahol Palkó szülei dolgoztak és ahol iskola is volt.

Palkó iskolás lett. Nagy kedvvel tanulta a betűket. Jó eszű gyerek volt, és már karácsony táján, a többieket megelőzve szépen olvasott. Ahogy a leckéjével elkészült, elővette kedves mesekönyvét, és hangosan, folyékonyan olvasott belőle nagyanyó gyönyörűségére.

Egyik délután, nagyanyó tett-vett a szobába, Palkó szokása szerint az ablaknál olvasott. Egyszer csak felkiáltott:

— Nanyókám, hát te ennél a képnél egészen mást olvastál! Itt a Három kívánságról szól a mese, te pedig a szegényember szerencséjéről olvastál.

— Ugyan már! — hárította el a kisfiú szemrehányását kicsit kedvetlenül nagyanyó. — Biztosan másutt nézed.

Palkó továbblapozott. Újra egy másik mese olvasásába mélyedt. Kisvártatva megint felkiáltott:

— Nanyókám, nanyókám! Itt meg oroszlánokról írnak, és te az elvarázsolt juhnyájról meséltél. Hát ez hogy lehet?

Nagyanyó nem válaszolt. Tekintete messze, nagyon messze járt.

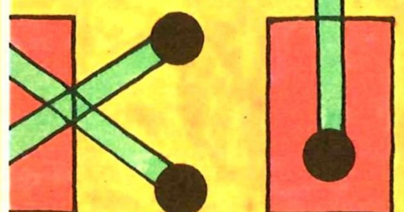
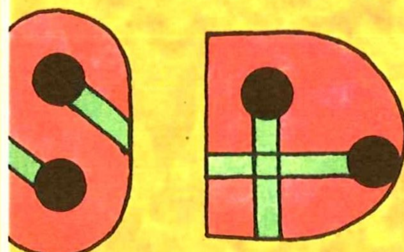
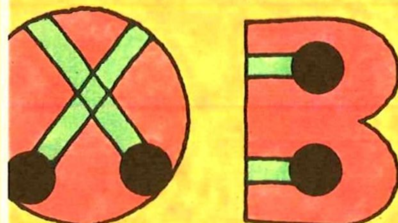
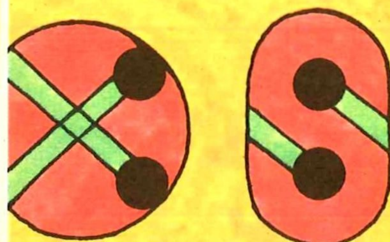
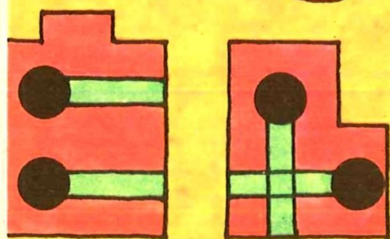
És Palkó nem faggatta tovább. Eszébe villant kicsi, olvasni nem tudó korából, hogy nagyanyót hiába nógatta, hogy a könyvbe nézzen, onnan olvasson neki. Aztán visszaemlékezett nagyanyó igaz történeteire kislánykorából. „Az a kis libapásztorlány nem járhatott iskolába" — csengtek vissza fülébe nagyanyó régen elhangzott szomorkás szavai. Most értette csak meg, hogy nagyanyó szépséges meséi nem a könyvből születtek. Mégis ezek a mesék nagyanyó simogató hangján felejthetetlenek, soha el nem tűnőek maradnak. Olyan volt nagyanyó, mint egy valóságos mesefa, melynek csodálatos, ízes termését Palkónak osztogatta. És ezek a mesék kísérték el az iskolába, ezekkel aludt el mosolyogva estéről-estére és álmában tovább szőtte őket.

A világ legszebb meséi voltak ezek.

Győri D. Balázs

Szüret előtt

Fönn az égen sápadt nap,
felhő-kendős arcú,
domb, lábánál rét terül,
ott szárad a sarjú.
Zsenge, kamasz szél feszül
borzolni a szálát,
öklömnyi árny, fölötte
süldő kánya száll át.
Seregélyek sivognak
szőlődombra ülve,
rácsapnak egy tőkére,
hol fölszállnak, hol le.
Pince száján donga kong,
üres hordó hangja,
megcsendül a hegyközség
parányi harangja,
a szüretet köszönti
muzsikaszó, ének,
vörös tüze kigyullad
borkos-venyigésnek,
őszibarack körtével
koccint a fatálon,
őszi derű suhan át
hetedhét határon.

Kupán szerzett barátság

A Magashegy felől hársfák mézillata lengte be a várost.

Az üres grundokon fiúk fociztak, de néha közibük álltak a lányok is. Az iskolaudvaron gyerekek tornáztak.

— Egy-két-há-, ü-gye-sen, ap-rózva — szótagolta s szavát tapssal kísérte a tanár. Dicsért, s közben sóhajtott: hej, ha tornatermünk lenne! Igaz, ma süt a nap, de holnap, ha beborul az ég, és az osztályba szorulunk, mi lesz akkor? Pedig meg kell mutatniuk, mit tudnak. A város kisdoboskupát alapított, annak elnyerése a tét.

— Egy-két-há, ü-gye-sen...

A hollóházi porcelángyár készíttette a vándorserleget a győzteseknek. Hej ha egyszer az övék lehetne!

— Ü-gye-sen, ap-róz-va!...

Másnap, a nagyszünetben vendégek érkeztek az iskolába, kisdobosok és úttörők egy tanár vezetésével. Egyenesen az irodába mentek.

— Tudjuk, nincs az iskolának tornaterme — mondta a tanáruk az igazgatónak —, megbeszéltük a gyerekekkel, s ők is egyetértenek... Tulajdonképpen ők szóltak nekünk, hogy ti az udvaron készültök a kupamérkőzésekre, s hogy ez így nem egyenlő, ha a többiek meg tanteremben edzenek...

Így történt az eset, hogy a tanterem nélküli kisdobosok a szomszédos iskola modern tornatermében edzettek ezentúl, minden héten több ízben. A tanterem nélküli Petőfi iskola csapata 4524 Ságvári Endre nevét viseli, a korszerű modern tornatermes iskola csapatának a neve: 1589 Kossuth Lajos úttörőcsapat.

A város pedig, ahol mindez történt: Sátoraljaújhely.

A város úttörőcsapatai nyáron megrendezték azt a kisdobos versenyt, melyhez az ötletet az NDK televízió nálunk is bemutatott „Csináld velünk, csináld jobban" műsorai adták. A verseny győztese részére készült az a bizonyos hollóházi kisdoboskupa.

Lássatok csodát — hogy kié lett! A tanteremnélkülieké! Vagyis a Petőfi iskolásoké. De győztek a Kossuthosok is! Őket illeti meg a segítőkészség és a barátság jelképes kupája.

WAGNER JÁNOS rajzai

Papp László

Tervezgetés

ANDRIS:
Ha negnövök, mérnök leszek.
Ehhez érzek vágyat.
Építek majd szép hidakat,
Gyárakat, meg házat.

Tinektek is csinálok majd.
Látom ablakával:
Odaültök alkonyatkor
Ketten anyukával.

Sétáltok az udvarában,
Gyönyörködtök benne.
Elmondjátok: olyan, mintha
Kis palota lenne.

APUKA:
Ám egy dolog az én szívem
El-elszomorítja:
Kettőst* láttam a *kiskönyvbe
Épp számtanból írva.

Ön fog nekünk építeni?
Akkor be is ázunk!
Ha így számol, *mérnök elvtárs*,
Összedől a házunk.

Joó Katalin

Így kezdődik a zalkodi recept: „Kössetek barátságot...”

Valamikor tavasz táján levelem érkezett. Ennek a levélnek nyomába szegődtem. Mentem utána oda, ahonnan küldték, a messzi Tisza partra, Bodrog mellékére, magas hegyek aljára, az Alföld szélére...

A víz egyik partján Zemplén, hegyekkel, a másikon a Nyírség sík vidéke. A község neve, ahová az utam vitt, Zalkod. Úgy mondják, Zerloch volt, s hivatkoznak a megsárgult, régi

okmányokra, s azt is mondják, hétszáz évesnél is öregebb lehet. Az lehet, hogy az okmány öreg, de a község ma is fiatal! Igazán régi épület talán csak a templom, magas kőfallal körülvéve. És a harangtorony, onnan figyelték nem fenyegeti-e tűz, ellenség, víznek áradása a falut.

Megtudtam, hogy csak az alsósok tanulnak Zalkodon, a „nagyoknak”, az úttörőknek Kenézlőn van az iskolájuk. Ördög Erika, Kazsu Klári, Varga Kriszti, Varga Marika ide is, meg amoda is tartozik, — lévén ők a kisdobosok őrsvezetői!

Az iskola udvarának végén kapufa.

— Híres a mi focipályánk — mondogatják. Bizony híres! Néhány esztendeje odáig ért az árvíz. Idén csak az utca végét mosta. Megszokták a Tisza látogatását ezen a vidéken.

Ősidők óta híres halászok élnek erre. S hogy értenek az ősi étel, a halászlé elkészítéséhez, azt magam, személyesen tanúsítom! Sokféle hal kell a jó halászléhez, úgy mondják, meg sok fajta fűszer. Mindenből egy csipetnyi, falatnyi. Körülbelül ez a receptjük a zalkodi kisdobosélet „fűszerezőinek”, készítőinek, tervezőinek is. „Kössetek barátságot, lehetőleg olyan csapattal, mely megyétek távolabbi részén él. Kezdjetek velük levelezni.” Így kezdődik a recept. A folytatása már egyszerű, legalábbis annak látszik: „Vállaljatok társadalmi munkát községetekben, a helyi Dózsa tsz-nél! Viszonzásul a tsz autóbusza elvisz benneteket Füzérradványba, a testvércsapathoz, s majd azokat is ugyanez a jármű hozza viszontlátogatásra!”

Ha nincs tornaterem — ötletességgel és a szülők segítségével mégis lesz! Először is úgy, hogy az egyik tantermet — melynek felsősei Kenézlőre járnak — át kell alakítani! A padlóra linóleum kerül, s máris tornaszoba lesz belőle. Varga István, Kazsu Sándor, Géczi Sándor, Kazsu Róbert édesapák munka után eljöttek, kiszabták a padlónak valót, leszegezték, leragasztották. A gyerekeknek már csak bukfencet kellett vetniök rajta, s teszik is örömmel! Itt tanulták híres gúla gyakorlatukat, mellyel a tanévzáró ünnepélyen, s az évnyitón egyaránt szerepeltek. És szép labdagyakorlatukhoz is egy édesapa — Ördög Sándor bácsi, Erika őrsvezető édesapja — muzsikált.

Csivitelnek, mesélnek a gyerekek. Én meg közben „Kívánságkönyvüket” lapozom. Hókusz, pókusz, marókusz! Ha átváltoznék tündérré, vajon mi mindent kellene teljesítenem?

„Meséskönyveket kérünk és egy játszóteret” — a Fecske őrs.

„A focikapura hálót kérünk, és azt, hogy a pályát kavicsozzák. Ezenkívül szeretnénk, ha mindenki ismerné a sípjeleket — a Tigris őrs”.

„Szeretnénk, ha megtanítanának hálót kötni, és együttesen elmennénk halászni — Gál Tibor”.

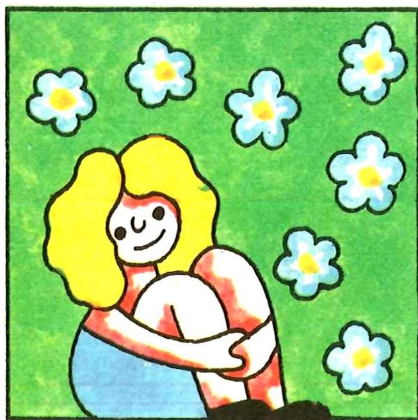
„Mi, a Tulipán őrs tagjai szeretnénk, ha a függöny év végéig ilyen szép tiszta maradna, ha a padokra nem firkálna senki, ha mindenki takarékbélyegre takarékoskodna, s ha a szép virágokat senki sem törné le — Papp Mária”.

No, mesebeli tündér, könnyű dolgod lenne itten! Mert a meséskönyvek kiskönyvtár formájában ott sorakoznak az osztályterem végén, szép üveges szekrényben. Tehát ez a kívánság teljesült! Megkeresték a gyerekek az öreg halászokat is, akik a mesterségükről szíves örömest elbeszélgettek velük. A focikapukon a háló és a pálya rendbehozása a későbbi tervek között szerepel a községben, de szerepel!

Ami a rendet, a függönyöket és virágokat illeti, vigyáznak arra a helybéli gyerekek! Magam is meggyőződtem róla.

És mit terveznek a zalkodi kisdobosok, hogy még jobban megismerjék szülőföldjüket? Kirándulást például szülőkkel, tsz buszon, Aggtelekre! És még sok egyebet. Lesz majd mivel bővíteni a fényképgyűjteményeket.

Kék nefelejcs

1. Októberben, ha az időjárás megengedi, menjetek közös sétákra, kirándulásokra. Közben figyeljétek meg, milyen utakon, tereken haladtok át. Hogyan juttok ki a faluból, városból. A fák törzsére festett turistajelzéseket jegyezzétek meg, nehogy eltévedjetek. Ha különleges dűlőneveket találtok, vagy dombok, hegyek nevét, kérdezősködjetek, honnan kapták a nevet, mi a történetük.

2. Utcátokban, környéketeken kutassátok fel, érdeklődjetek, élnek-e idős nénik és bácsik egyedül. Látogassátok meg őket, segítsetek nekik, pl. vásároljatok be, váltsátok ki gyógyszereiket a patikából, vigyetek könyvet a könyvtárból, stb. Arra ügyeljetek, ne csak egyszer-kétszer, ötletszerűen menjetek el hozzájuk. Osszátok fel egymás között, ki kit látogat rendszeresen, hogy számíthassanak rátok.

3. Akik a „Kincskeresők" akciót vállalták, az idősebb emberek felkeresésekor megkérdezhetik, milyen régi, népi játékokat játszottak ők vagy gyerekeik, milyen dalokra emlékeznek. Ezeket jegyezzétek fel a naplóba. Az énekeket, játékokat tanuljátok meg, és tanítsátok meg a raj tagjainak is.

Dobra verjük

Úttörőváros Bodajkon

Idén nyáron Fejér megyében, Bodajkon úttörőváros épült az egyik szép völgyben. A „város" egyelőre tíz darab, hétszemélyes faházból áll és közművesített. A konyha is új lett, világítás, vízvezeték teszi komfortossá az életet. A Fejérmegyei Állami Építőipari Vállalat és a Bodajki Szénbányák segítségével épült mindez. A megye KISZ szervezetei szervezték a társadalmi munkát. Elsőnek százhúsz őrsvezető lakott a házakban, s idén nyáron tíz csoportban összesen ezerötszáz fiatal.

Merre van Malomsok?

Közhírré tesszük, hogy a Veszprém megyei Malomsok pajtásai úttörőotthonnal rendelkeznek! A volt községi könyvtár helyiségeit átalakították, s a vaszari tsz segítségével meg társadalmi összefogással berendezték.

Eredményes és szórakoztató úttörő- és kisdobosmunkát kívánunk a pajtásoknak új otthonukban. Ha ügyesek és öntevékenyek ez csak rajtuk múlik!

Amerikából jöttünk!

Jogosan mondhatták volna ezt a pécsi úttörőzenekar vendégei, ha tudtak volna magyarul, mivel valóban Amerikából jöttek hazánkba. Nyolctagú cimbalmos együttes érkezett a kaliforniai Concord városából, és ha egymás nyelvét nem is, de muzsikáját biztosan megértették.

Gödöllő — Csehszlovákiában

Néhány éve lett várossá szülőhelyem Gödöllő. Hamarosan testvérvárosává fogadta a csehszlovákiai Tyn városát, s az is a mi Gödöllőnket. A város Dél-Csehszlovákiában van. A második világháború idején nagy partizánharcok folytak erre. Pozsonyi Tivadar bácsi, aki Gödöllőn él, maga is részt vett benne. A televízió filmet készített ezekről a harcokról; mi is megnéztük, természetesen. A testvérbarátság erősítésére megalakítottuk csapatunkban a Tyn őrsöt. Megírtuk a testvérvárosba. Az ottani csehszlovák pionírok is szerveztek egy őrsöt. Ők „Gödöllő" névre hallgatnak. Sok levelet kaptunk már új barátainktól. Ezen a nyáron az első cseretáborozás is lezajlott. Júniusban Tynben üdültek a mieink, és a balatonlellei úttörőtáborban azok a csehszlovák pajtások, akik városunk nevét viselik. Mindannyian igen jól éreztük magunkat.

Dezső Judit úttörő
Gödöllő, 1544.
Bornemissza Anna csapat

Itt készül a Pepsicola

„Expedíciós feladatunk, hogy megismerjük Sárvár legújabb büszkeségét, a Pepsicola üzemet. Mivel szívesen kóstolgatjuk ezt az italt, örömmel vállaltuk a feladatot is. A hatalmas épület kívülről szép, modern, némely helyén még most is építkeznek. A gyár földszintjén nagy, korszerű gépeket találunk. A visszaszállított üvegeket egy gép mossa tisztára. Ezután az egyik dolgozó átvilágítja géppel az üvegek tisztaságát és épségét. Innen a töltőgéphez kerülnek. A víz, szirup, cukor és koncentrátum összetételből készült colát töltik a gépek az üvegekbe, majd kupakkal lezárják. A töltést és zárást munkások ellenőrzik. A futószalag s a rakodó gép segítségével a pepsis üvegek ládákba kerülnek. Ezerötszáz üveget töltenek meg az automata gépek óránként.

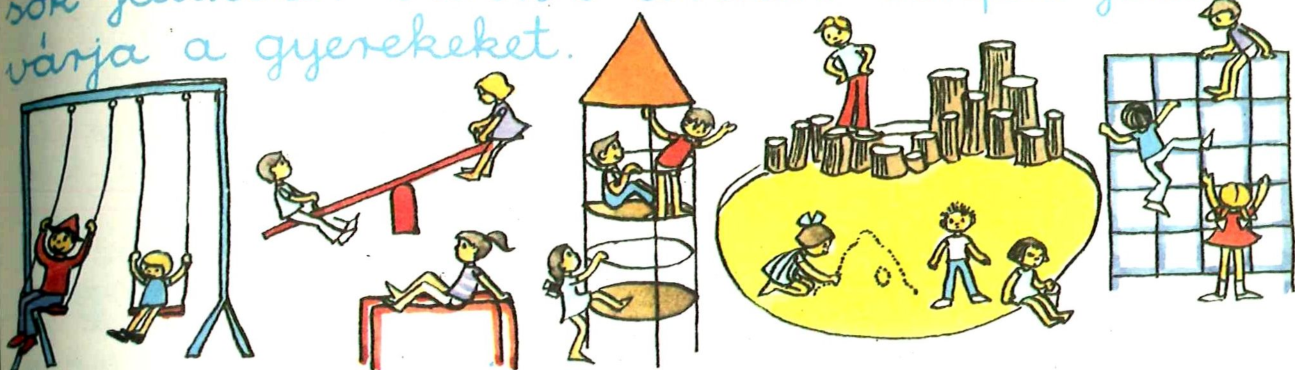
Nagyon büszkék vagyunk erre a gyárra. Látogatásunkra mindig szívesen gondolunk, akkor is, ha a pepsit isszuk. S hogy még vidámabbak legyünk, pepsibált is rendeztünk a negyedikes kisbodos rajban. Plakátokat készítettünk, ruhákat terveztünk, szerepet tanultunk. Az Olimpia, Szorgalom és a Béke őrs jól kivette részét mindenből. Ez is megerősítette expedíciós elményünket!

Bari Andrea, Móger Ildikó, Szabó Piroska, Frigy Magdolna, Bedics Kati, Turóczi Lívia a sárvári Entzbruder Dezső úti iskola kisdobosai"

A pepsibálról egy méter széles rajzot (frízt) készítettek a sárvári gyerekek. Azóta is díszíti szerkesztőségünk falát. Egy kis részletet láthattok itt belőle.

Kedves Coffi! Most elmesélem neked, hogy hol szoktam játszani. Itt, Budapesten sok játszótér van. A tereken sokféle játék várja a gyerekeket.

A mi játszóterünk nagyon kicsi. Csak egy homokozó és két pad van rajta. Focizni sem lehet itt, mert ha belerúgok a

labdába,
mindjárt legurul

az úttestre. Ezért inkább ipiapacsot játszunk, vagy keresőst. Egyikünk elrejt egy kicsi tárgyat és a többiek megkeresik.

Homokozni is szoktunk: óriási várat építünk.

Minden nap játszom a téren. Kicsi, az igaz, de én szeretem, mert itt vannak a barátaim. Kedves Coffi! Úgy szeretnék már én is levelet kapni! Kérlek, írd meg röviden és rajzold le, hogy te hol szoktál játszani?

Paprika
Kisdobos
1052 Budapest
P.F. 100

Itt a címem. Szervusz, Coffi, nagyon várom a leveledet!

Barátod: P.

Írta és rajzolta: MARÉK VERONIKA. Gyerekek! Írhattok ám Paprikának ti is!

Fecske Csaba

Csali mese

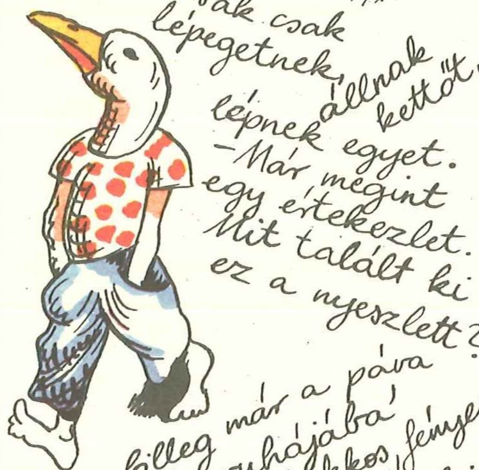
-Kukurikúú!
szól a kakas
fönn a magas
gőzölgő nagy
trágyadombról.
-Ide gyertek, ide,
ide
valahányan:
jérce, tyúk, kicsi
csibe,
liba, kacsa,
sánta, vak,
pulyka, páva
ide, ide,
gyorsan, gyorsan, sebtibe!
-Kukurikúúú!
-Kukurikúúú!-
ikoltoz a tarajas
nagas
angú,
ifra farkú,
agy kakas.
allja ezt
az udvar népe,
Micsoda bő
rces gége!-
a trágyadomb felé
tekint.
-Kukurikúúú!-
zól megint,
- cifra tollú
arajas,
üszke, gőgös
agy kakas.

Két kiskacsa
csattog máris
egész a domb
oldaláig,
s beszélgetnek:
-Háp-háp-háp
szórakozunk

-Rút-rút-rút-rút, szól
a pulyka
-Az én fülem
nincs bedugva,
a kend hangja mért
oly durva?-
S indul ő is dúlva-fúlva.
-Kotkodács,
kotkodács
még
nincs kész
a tojás,
de rögtön
megtojom,
tollamat
borzolom,
szaporázom
léptemet
lássad
a képemet!

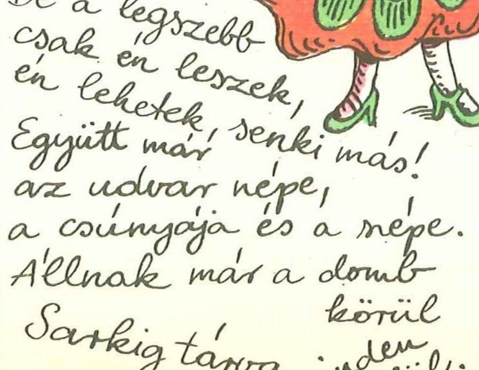

A libák csak
lépegetnek,
állnak
kettőt,
lépnek egyet.
-Már megint
egy értekezlet.
Mit talált ki
ez a nyeszlett?

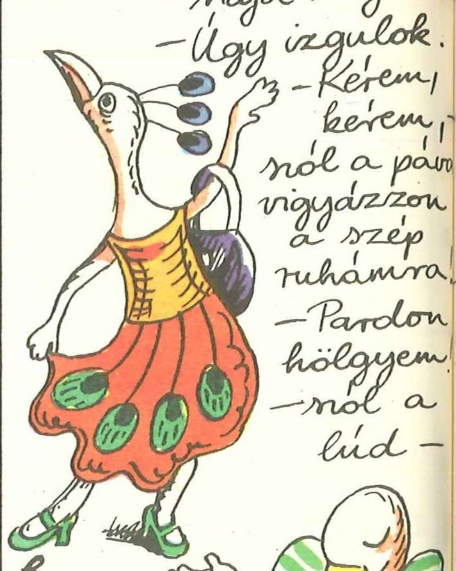

Illeg-billeg már a páva
vadonatúj ruhájába!
Minden tolla lakkos, fényes,
lépte könnyű, hangja kényes:
-Jaj
csak be ne
sározzanak,
hiszen ezek
olyan vadak,
piszkosak és
illetlenek.
De a legszebb
csak én leszek,
én lehetek,
senki más!
Együtt már
az udvar népe,
a csúnyája és a szépe.
Állnak már a domb
körül
Sarkig tárva

-Jaj, de izga
szól a Háp
nem is bírom
kitalálni
mi lesz itt
-Csitt!-
szól a társa
-Majd megtudod
-Úgy izgulok.
-Kérem,
kérem,
szól a páva
vigyázzon
a szép
ruhámra.
-Pardon
hölgyem.
-szól a
lúd-

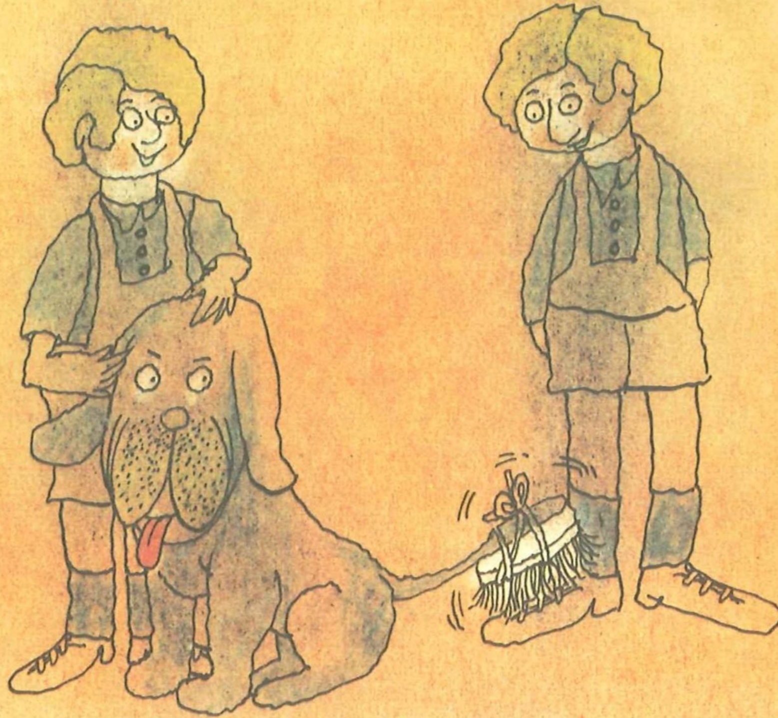

hogyha már
így alakult
vigye el a
tisztítóba,
költséget
vállalom.
-Csönd!-
szól a kakas.
Hangja magas,
messzehangzó.
Elül a zaj, a lárma,
a kakas a taraját
vakarássza,
s szól eképp:
-Igen tisztelt udvar
népe,
trágyadombnak
dísze, éke,
hallgassátok mit szól
csőröm!
-Lám veletek bibelődöm,
míg én itten kaparásztam
ezüst félkrajcárt
találtam.
Namármost! E pénz
mit érne
szárnyam alatt
félretéve?

Osszuk széjjel! – szól a páva –
Költse mindenki ruhára!

– Láni-fáni – szól a Hápi –
nem kell új ruhát csinálni!
Vegyünk inkább fürdőkádat!
– Hess te lurkó, tartsd a szádat –
förmed rá Lúd Lipót
– Vegyünk inkább rögvest szakácskönyvet!

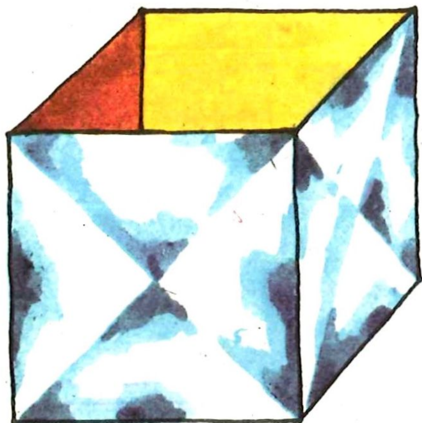
– Tojógépet! Már nem bírom egyedül az ipart.
– így szól tyúkanyó, és szárnyat legyint.
De a kakas szól megint:
– Kedveseim, más a tervem!
Mivel a pénzt én szereztem,
én mondom meg senki más
mire költjük a krajcárt!
De alighogy ezt kimondta,
az ezüst krajcár elgurult,
bizony, bizony elszaladt
a krajcár egy perc alatt.
Azt se mondta: Jó napot!
csapot, papot otthagyott,
otthagyta az udvar népét,
ott a kakas bölcs személyét
s az egérlyukba belebújt.
Így a gyűlés végetért,
kereketoldott a pénz,
és a tisztelt udvar népe
azt üzeni nektek:

Cipőtisztítás. DALLOS JENŐ tréfája

VIDA GYŐZŐ rajza

FORDÍTSD MEG! VIDA GYŐZŐ rajza

Postafiók 100

Legkedvesebb levelem októberben

Kettő is van, mindkettőt felnőtt írta. De az mindegy, hogy ki a feladó, hisz számomra az a „legkedvesebb" akiről a levél szól. És hogy miért kedvesek nekem, azt úgyis kitalálja minden olvasóm.

Az egyik levelet a kálócfai kisdobosok tanító nénije írta.

„Kedves Űr Kata! A januári Kisdobosban írtál a Hóvirág és Mókus őrsről. Nagyon örültek a gyerekek. Ne haragudj, hogy most én írok helyettük, de éppen amiatt történik így. Rengeteg levelet kaptak, még a Szovjetunióból is. A levelező pajtásaink képeket kérnek a zalai tájról, az olajmezőről, a Zala folyóról. Ezeket gyűjtögetik, válaszolgatnak; ezért nagyon elfoglaltak." (A kisdoboscsapat címe: 8988 Kálócfa, Zala megye)

A másik felnőtt egy apuka. Ezt írta a lánya levelére, utóiratnak:

„Kati a levelet minden segítség nélkül írta. Elment a Tanácsházára, ott kért anyagot. Átolvasgatta azt, majd megírta a levelet." Kati régi ismerősünk, már közöltem egyszer egy remek kis írását Zuglóról, amely „nem térkép" Kati számára. Most a kerület munkásmozgalmi emlékeit szedte össze, levele akár egy kis lexikon. Sok munka, nagy érdeklődés, szeretet van mögötte. (Balta Kati címe: 1149 Budapest, Nagy Lajos király útja 104)

Nem térkép e táj

Siófok, a város alig múlt öt éves. A levél írója talán kétszer annyi idős: negyedikes kisdobos, Oláh Editnek hívják. (Címe: Siófok, II. sz. Általános iskola) Valóságos idegenvezető: „A várossá avatáskor adták át a 400 ágyas kórházat és rendelőintézetet. Új ipari vállalatok, irodaházak létesültek. A szállodasorban külföldi és belföldi vendégek ezrei üdülnek. A Kálmán Imre múzeumban zeneiskolát létesítettek. Az elmúlt években rengeteget fejlődött fiatal városunk."

Galajda Judit, másodikos kisdobos (3131 Sóshartyán, Liget u. 1) pedig „élő reklámа" községének. Ezt írja: „Sóshartyán község onnan kapta a nevét, hogy a faluban jódos és sós vizet találtak. Ez gyógyítja a golyvás és strúmás betegeket. Az üzletekben és gyógyszertárakban ma is kapható Sóshartyáni Jódagva néven. Az utcánkban két oldalt fákat ültettek az emberek, hogy szép legyen. Liget utcának nevezték el."

Bemutatom

nektek Takács Anti harmadikos kisdobost és ötödikes testvérét, Lacit. Egyik fiú zongorázik és gordonkázik, a másik zongorázik és dobol. Sose hiányzik a zene és a vidámság őnáluk, ezt írják. (Címük: 4600 Kisvárda, Bocskai út 24)

Bemutatom az Őzike és Párduc őrsöt (6720 Szeged, Hunyadi János út 76, Gyakorló ált. isk.) akik azért írtak nekem mindössze három soros levelet, mert egyszerűen nem tudták magukban tartani a nagy örömöt: egyik kis társuk, Korányi Zita első lett az rajzversenyen.

Bemutatom Gyenge Teréz nyolcadikos úttörőt, aki a Kisdobost olvassa, és általában meséket gyűjt, mert van egy másodikos öccse, amiatt. (Címe: 5732 Mezőgyán, Árpád út 20)

Bemutatom a szarvasi negyedik osztályos kisdobosokat, a Petőfi rajt. Minden hónapban közösen készítik el a Kisdobos mellékleteit, és kiállítják a rajsarokban. Rajkönyvtáruk van és kiváló könyvtárosuk: Kovács Misi. Húsz társasjátékkal rendelkeznek, és most állították fel a szobai tekejátékot. A jelmezversenyen osztálytársuk Melich Gyuri lett az első, kakasjelmezével. (Kukorékolt is örömében jókorát!) Szép, tartalmas életüket naplóban is megörökítik. Megmutatnám azt is szívesen mindenkinek (Címük: 5540 Szarvas, Hunyadi út 10)

Legközelebb bemutatok majd másokat is! Azért teszem, mert úgy gondolom: érdemes megismerni őket!

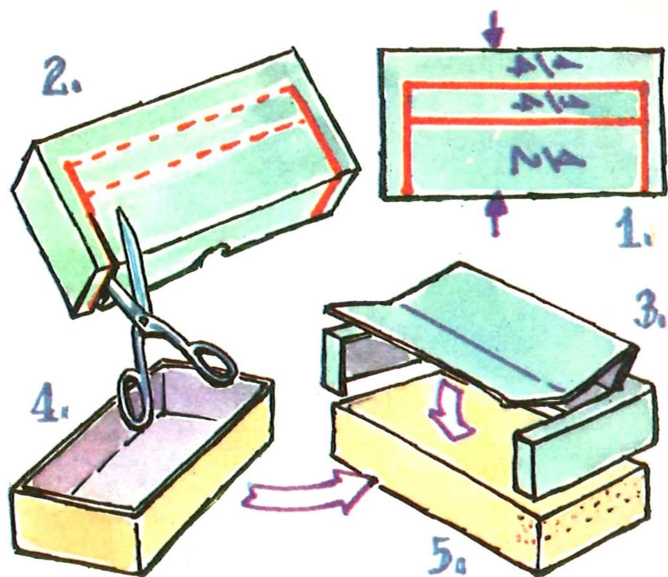
Űr Kata

Sok szép rajzot kaptunk az előszállási általános iskola negyedikeseitől. Bemutatjuk közülük Pribék János: Szüret című rajzát.

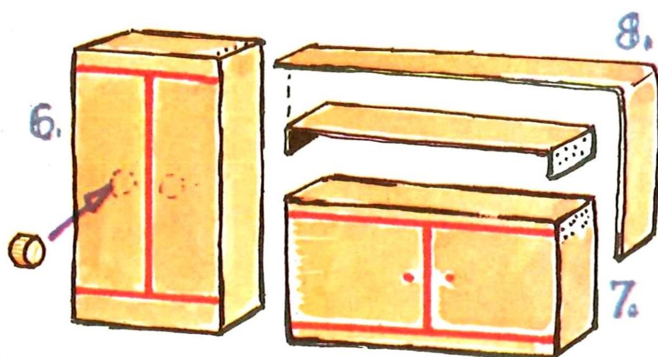
Ferkai Loránt

Bababútor dobozokból

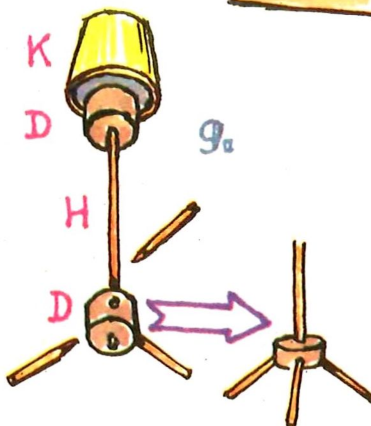

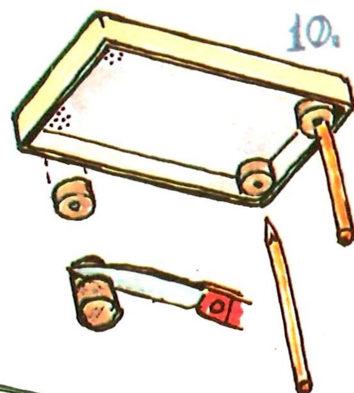
Biztosra veszem, hogy van néhány babád vagy játékállatod, akik megérdemlik, hogy babalakáshoz, bútorhoz jussanak. Hidd el, nem lesz nehéz dolgod elkészítésükkel, és ollón, ragasztón, meg egy-két kartondobozkán kívül nem is kell hozzá semmi. Mivel nagyobb dobozhoz nehezebb hozzájutni, a kisebb babák közül válaszd ki a legkedvesebbeket, és írásban értesítsd őket, hogy „lakáskiutalásban" részesülnek! Ezután keress a babák méretéhez illő nagyságú dobozokat.

Tudnod kell, hogy a valódi bútorokat az ember méreteihez tervezik. Az iskolában is más nagyságú padba ültetik az első osztályosokat, mint a nyolcadikosokat.

Az itt lerajzolt bútorokat egy 9 cm magas babához terveztem, és a rekamiéhoz, valamint a szekrényekhez 13 cm hosszú konyakmeggy-dobozokat használtam fel. A rekamié háttámlája és karfái a doboz felső részéből lesznek (1.), amelyre hosszában vonalakat rajzoltam pirossal. A vonalak $1/2$, illetve $1/4$ részre osztják a fedéllapot. Te is ezzel kezdd a munkát. Vágd el a fedelet a doboz rövid oldalával párhuzamosan, attól 1 cm távolságban (2.), és törd meg a kartont a vonalaknál, a 3. ábrán látható módon. A doboz fiókját (4.) felfordítva ragaszd alája (5.). A legalsó rajzon látod, hogyan fest a kész rekamié, színes textilmaradékkal és színes papírral beragasztva.

A szekrényhez több doboz kell, egy az álló részhez (6.), amely ruhák tartására való és egy a fekvő, fehérneműs részhez (7.). Az ajtók kivágásának „H" betű alakú vonalát pirossal rajzoltam be. Oldalt további részek is jöhetnek hozzá, no meg kartoncsíkokból (8.) polcok, rekeszek.

A 9. rajzon állólámpát látsz. Ernyője mosószeres flakon kupakja (K), rúdja hurkapálca (H), két végén dugók (D) tartják az ernyőt és lábakat.

Kisebb dobozból vágott asztallap (10.) lábai felragasztott dugócskákba szúrt pálcikák, de mint lent látod, a lábak is kikerülhetnek a doboz anyagából. A szoba padlóját és falait (F) egy nagy dobozból vághatod, de különálló kartonlapokból is összeragaszthatod, majd festéssel, vagy színes papír „tapéta" bevonással teheted széppé, hogy babáid jól érezzék magukat benne. Kiegészítheted az egészet ablakkal, falon lógó képekkel, textildarab-szőnyegekkel; úgy hiszem vagy te olyan talpraesett, hogy saját ötleteiddel gazdagítsd az itt leírtakat.

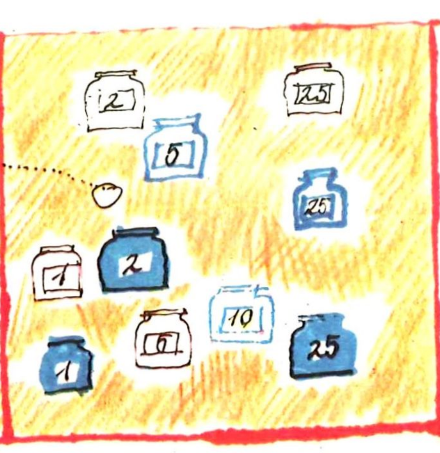
Játszópajtás

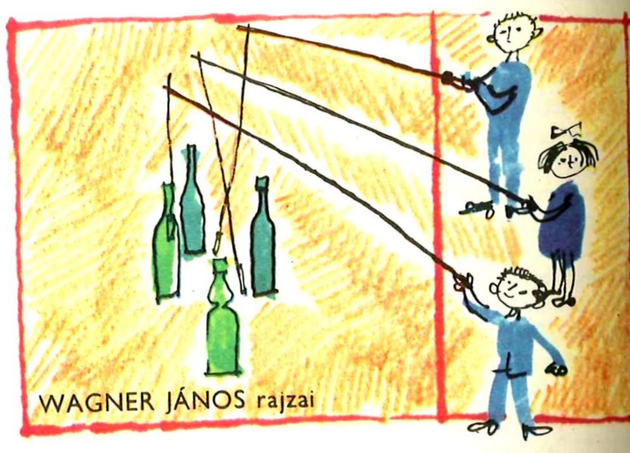
Minden háznál bőven akad üres üveg. Gyűjtsetek össze 10 széles szájú üveget. Ragasszatok címkét vagy papírcsíkot az oldalukra, és írjátok rá számokat: 1, 2, 5, 10, 25. Szobai célbadobó játékra használhatjátok így az üvegeket.

Húzzatok kezdővonalat, ahonnan az üvegekbe kell pingponglabdával beletalálni. Az üvegeket különböző távolságra helyezzétek el úgy, hogy a kisebb számmal ellátott üvegek közelebb, a 10, 25 számúak messzebb legyenek felállítva. Egy gyerek háromszor dobhat. Aki beletalál, annyi pontot kap, amilyen szám az üvegen van. Aki nem talál bele, természetesen pont nélkül marad. Az győz, akinek a legtöbb pontot sikerült összegyűjtenie.

Ha hosszú nyakú (boros-) üvegetek van, azzal is jól lehet játszani. Készítsetek a horgászbothoz hasonló, egyforma hosszú, botra kötött zsineget, a zsineg végére pedig ceruzát vagy kis fadarabkát. A játékosok egymás mellé állnak a földön kihúzott csíkvonal mögött. Ezt átlépni tilos. A játékosokkal szemben állítsátok fel az üvegeket. Sípszóra indul a játék: az a feladat, hogy a zsineg végén függő ceruzát vagy fapálcikát bele kell találni (lógatni) a keskeny nyakú üvegbe. Ügyesség és türelem kell hozzá, mindössze három percig, mert ennyi a játékidő.

WAGNER JÁNOS rajzai

Itt a szám! Hol a pont?

Matematikai rejtvényjáték — 2. feladat. Gáll Éva sorozata

A keresett szótag betűi e számokból alakulnak ki az ábra jobb oldalán:

(2;8)
(2;2)

(2;4)
(6;4)

(6;8)
(6;2)

(7;2)
(10;8)
(13;2)

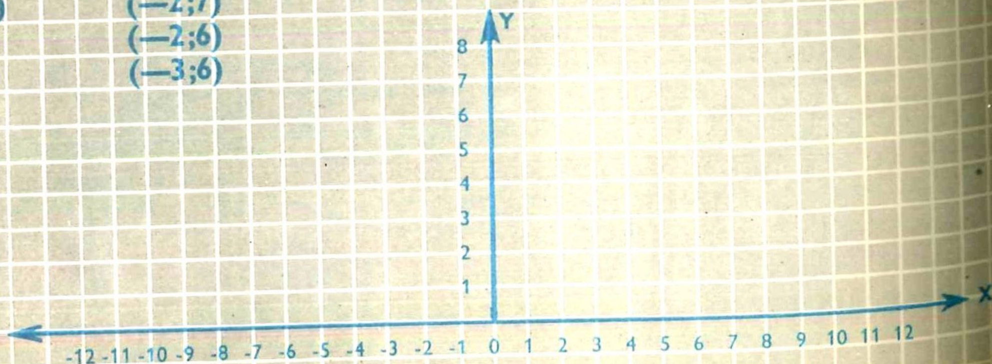
(8;4)
(12;4)

A megfejtendő rajz a tábori élettel kapcsolatos az ábra bal oldalán:

(—5;1)
(—3;6)
(—1;1)
(—2;1)
(—3;3)
(—4;1)
(—5;1)

(—3;6)
(—6;2)
(—5;1)

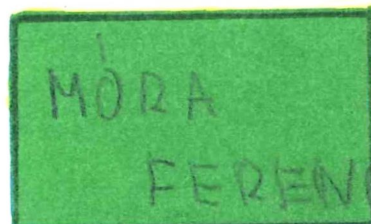
(—3;6)
(—3;7)
(—2;7)
(—2;6)
(—3;6)

OKTÓBERI FEJTÖRŐ

1

nem ott	tajték
hőemelkedés	meggyőződés
szaglószerv	nem szelíd
agy	mezőgazdasági szerszám
adnak neki	széptevés
állami jövedelem	női név
vízi állat	üt
nem holt	bolti cikk
mutató szó	tüskés állat
zokog	nem fölé
fohász	egészséges ital
vizet ad	és a többi
fehérnemű	sérülés
vonatkozó névmás	száj része
elvetik	

4 V R S Ö Ö · CS L L G I A

1. Írjátok be a meghatározások szerinti szavakat a kockákba. A középső sorban felülről lefelé olvasva kaptok egy szöveget: erről szól a Kék nefelejcs 2. pontja.

2. Híres író neve (1879—1934). Meséit és ifjúsági regényeit jól ismerik fiatal olvasói.

3. Olvassátok össze a számok sorrendjében a megjelölt rajzrészek kezdőbetűit. Nevezetes évforduló. 125 éve ekkor végezték ki a szabadságharc 13 hős tábornokát és Batthyány Lajost, az első független magyar kormány miniszterelnökét.

4. Rakjátok megfelelő sorrendbe a betűket. Kisdobos akció neve a felszabadulás 30. évfordulójára való felkészülésre.

Megfejtési határidő: október 20.

A megfejtéseket levelezőlapon küldjétek a Kisdobos szerkesztősége 1502. Budapest, Postafiók 100 címére.

Ne felejtsétek felragasztani a levelezőlapra a fenti sarokban levő 10-es számot. Amelyik levélről ez hiányzik, nem kerül a jutalmazhatók közé. Ügyeljetek arra, hogy pontos címeteket — az irányítószámmal együtt — írjátok rá, valamint azt is, hányadik osztályba jártok.

FIGYELEM! Akinek az íróportrékból hat különböző képe összegyűlt, ne felejtse el szerkesztőségünk címére feladni, mert mint februárban írtuk, könyvjutalmat kap érte. A képeket természetesen visszaküldjük. Az újabb megfejtésekért a képeket továbbra is gyűjtsétek!

A szeptemberi rejtvények helyes megfejtése:

Kincskeresők. Battonya. Iskolatáska. Érik a szőlő, hajlik a vessző.

És az eső, fú a szél
Hull a fáról a levél. Csuhajja!
Káromkodik a juhász,
Hogy a juha szíjjelmász.
Csuhajja!

Eredj, édes bojtárom,
Kerüld körül a juhom! Csuhaj
Él ne maradjon egy is,
Számos a legkisebb is. Csuhajja

